Spirit of Bosnia / Duh Bosne
An International, Interdisciplinary, Bilingual, Online Journal
Međunarodni, interdisciplinarni, dvojezični, online časopis

Pismo Noamu Čomskom od jednog bosanskog kolege

Midhat Riđanović

Poštovani Profesore Čomski,

Ja sam Midhat Riđanović, profesor emeritus engleskog jezika i lingvistike na Univerzitetu u Sarajevu. U jesen 1966. godine došao sam u SAD kao Fulbrajtov stipendista na postdiplomski studij lingvistike na Mičigenskom univerzitetu, gdje sam, u junu 1967, stekao stepen magistra. Zahvaljajući dotadašnjem uspjehu, dobio sam nagradnu stipendiju istog univerziteta, koja mi je omogućila da nastavim studije radi sticanja doktorata iz lingvistike. Doktorirao sam u junu 1969. Moja doktorska disertacija o glagolskom aspektu objavljena je u SAD 1975. Moja ljubav prema lingvistici inspirisala je mnoge moje studente da nastave svoje lingvističko obrazovanje i postanu lingvisti sa međunarodnom reputacijom. Jedan od njih je Željko Bošković, kojeg vi lično poznajete i koji je dao značajan doprinos razvoju minimalističkog programa u generativnoj gramatici.

Uskoro po dolasku u SAD prisustvovao sam neformalnom druženju poznatih američkih lingvista u kući porodice Halle u Bostonu, gdje ste bili i vi. Bio sam vam predstavljen i razgovarali smo nekih deset minuta (dali ste mi koristan savjet za izbor teme za moju doktorsku tezu).
Formirao sam se kao lingvista u vrijeme kad je američki strukturalizam bio na vrhuncu. Smatrao sam da taj lingvistički pravac ima mnogo nedostataka i spremao se da podvrgnem kritici neke njegove osnovne postavke. Tada izlazi vaša knjiga Sintaksičke strukture i ja je doživljavam kao novo jarko sunce na lingvističkom horizontu. Od tog vremena pročitao sam sve vaše glavne knjige iz lingvistike i nakon svake nove knjige sve više cijenio vaše briljantne ideje. Napisao sam više članaka i održao nekoliko predavanja o generativnoj gramatici u Sarajevu i drugim većim gradovima bivše Jugoslavije pa sam, u izvjesnom smislu, postao vaš ambasador u ovom dijelu svijeta. A onda sam počeo čitati vaše političke knjige i članke i uskoro ustanovio da su vaša politička gledišta skoro identična mojim (mada bih se ja više zalagao za samoupravljanje jer smatram da je to politički okvir koji se najviše približava utopijskoj "vladavini naroda"). Vi ste postali moj idol, kako na lingvističkom tako i na političkom planu.

Kada su 1992. godine suverenu Bosnu napali srpski fašisti, koji su već u početku svoje agresije počinili zločine što ih mnogi svrstavaju među najgore u istoriji Evrope, svi su očekivali da vi stanete na stranu nevinih žrtava. Umjesto toga, vi ste stali na stranu

fašista, podržavajući njihove tvrdnje o "tobožnjim" koncentracionim logorima i ostale smiješne navode koje su lansirali u svijet ne bi li prikrili svoje zločine. Kad sam pročitao vašu šokantnu izjavu "Trnopolje je bio izbjeglički logor, svako je mogao da ode iz njega ako je želio,"nisam vjerovao svojim očima. Link. Do ovog trenutka, nakon 18 godina rada Haškog suda za ratne zločine u bivšoj Jugoslaviji, ispisano je stotine hiljada stranica sa nepobitnim dokazima da se ono što su srpski fašisti uradili u Bosni ne može nazvati nikako drukčije nego agresija i genocid. Među tim dokazima su i neoborive činjenice koje govore da je Trnopolje bio užasan koncentracioni logor, čiji zatvorenici su bili mučeni i ubijani. Ljudi koji vrše genocid ne mogu se nazvati drukčije nego fašisti. Vi ste više puta osuđivali fašizam u svojim djelima – zašto ste ovog puta stali na stranu fašista? Da li zato što ste zakleti kritičar američkog imperijalizma pa se automatski stavljate nasuprot američkoj vladi, naročito ako je u pitanju i američka vojna intervencija? To je zadrtost i slijepa privrženost svojoj ideologiji bez ikakva obzira za posljedice, ma kako one bile pogubne. Stavljajući se na stranu srpskih agresora, vi ste potpomogli i podstakli mučko ubistvo najmanje 100.000 nevinih ljudi, grozno "etničko čišćenje" velikih dijelova Bosne, kao i cijepanje Bosne, koja je stoljećima bila uzor vjerske tolerancije. Zar vas nije stid što jedan broj liberalno orijentisanih bosanskih intelektualaca, među koje i sam spadam, pišu o vama kao o saučesniku tih gnusnih zločina?

Najviše informacija o Bosni koje se šire u zemljama Zapada potiče od radova bosanskih pisaca i istoričara sa nacionalističkim uklonom. Prava je istina da Bosna nije multietničko i multikulturalno društvo – do prije nekih 150 godina nije bilo Srba i Hrvata u Bosni, a današnji Srbi i Hrvati su potomci Pravoslavaca i Katolika koje su sveštenici i učitelji pristigli iz Srbije i Hrvatske nagovorili da se zovu Srbima i Hrvatima kako bi im Srbija i Hrvatska mogle priteći u pomoć ako ih Turci budu zlostavljali. Od tada i Srbija i Hrvatska pokušavaju – pod isprikom da brane bosanske "Srbe" i "Hrvate" – da podijele Bosnu između sebe; u posljednjem ratu njihova "pomoć" došla je u vidu vojske koja je izvršila invaziju na Bosnu. Srbija i Hrvatska imaju pravo na Bosnu isto onoliko koliko imaju pravo na SAD (gdje žive velike populacije srpskog i hrvatskog porijekla). Ako izučite pravu istoriju Bosne, otkrićete da je jedini cilj srpskog napada na Bosnu u prošlom ratu bila agresija radi osvajanja ove zemlje.

Profesor Robert Donia sa Mičigenskog univerziteta, istoričar čija specijalnost je istorija Bosne, napisao je u jednoj svojoj knjizi da Bosanac nije nikad diagao ruku na drugog Bosanca zato što je drukčije vjere. Najbolji dokaz tradicionalne vjerske tolerancije među Bosancima nalazimo u priči o jedanaest Jevreja, istaknutih stanovnika Sarajeva, koje je u tamnicu bacio Ruždi paša, novi bosanski vezir postavljen 1820. godine. Paša je zatražio ogromnu otkupninu za utamničene Jevreje i prijetio da će im odrubiti glave ako mu se ne uruči 500 kesa groša do određenog dana. Otkupnina je bila tako velika da je sarajevski Jevreji nisu nikako mogli sakupiti. Stoga je jedan od njihovih vođa zatražio pomoć od sarajevskih Muslimana. Sljedećeg dana preko 3000 Muslimana dolazi pred pašinu palaču i, rizikujući vlastite živote, zahtijeva da paša oslobodi zarobljene Jevreje, što je on i uradio. Ova priča prvi put je ispričana u knjizi *Sefardi u Bosni* sarajevskog nadrabina Morica Levija, a kasnije prenesena u *Jevrejski glasnik*, koji izdaje Jevrejska zajednica u BiH. Želio bih vas podsjetiti da se ovo desilo u vrijeme kad je antisemitizam harao Evropom i kad je jevrejski narod diljem svijeta bio lišen osnovnih ljudskih prava.

Prof. Midhat Riđanović

The preceding text is copyright of the author and/or translator and is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivs 3.0 Unported License.